

ลุ่มน้ำประเทศไทยภายใต้พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561

สุรวดี สุขเลิศ

กลุ่มงานพัฒนาแหล่งน้ำและเกษตรกรรม

ประเทศไทยเริ่มมีการแบ่งลุ่มน้ำครั้งแรกในปีพุทธศักราช 2536 โดยคณะกรรมการอุทกวิทยาแห่งชาติ ได้แบ่งลุ่มน้ำออกเป็น 25 ลุ่มน้ำหลัก 254 ลุ่มน้ำสาขา ต่อมาในปีพุทธศักราช 2561 สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติได้ดำเนินการศึกษาทบทวนการแบ่งพื้นที่ลุ่มน้ำโดยใช้ข้อมูลแผนที่ของกรมพัฒนาที่ดิน และแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศแบบ 3 มิติ ของ Google Earth ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ซึ่งระบุให้มีการกำหนดลุ่มน้ำโดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยคำนึงถึงสภาพอุทกวิทยา สภาพภูมิศาสตร์ ระบบนิเวศ การตั้งถิ่นฐาน การผังเมือง ผังน้ำ และเขตการปกครอง จึงได้มีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำ พ.ศ. 2564 ขึ้น ทำให้ปัจจุบันประเทศไทยมีการแบ่งลุ่มน้ำหลักออกเป็น 22 ลุ่มน้ำ ซึ่งสามารถแบ่งเป็นลุ่มน้ำสาขาจำนวน 353 ลุ่มน้ำ และหมู่เกาะต่างๆ ของแต่ละลุ่มน้ำหลักอีกจำนวน 6 หมู่เกาะ (ดังแสดงในรูปที่ 1) สรุปได้ดังนี้

รหัส	ชื่อ	พื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)	จำนวนลุ่มน้ำสาขา
01	ลุ่มน้ำสาละวิน	19,105.59	22
02	ลุ่มน้ำโขงเหนือ	17,435.28	17
03	ลุ่มน้ำโขงตะวันออกเฉียงเหนือ	47,161.97	36
04	ลุ่มน้ำชี	49,273.86	27
05	ลุ่มน้ำมูล	70,943.01	53
06	ลุ่มน้ำปิง	34,471.51	30
07	ลุ่มน้ำวัง	10,788.86	11
08	ลุ่มน้ำยม	23,995.55	19
09	ลุ่มน้ำน่าน	34,837.70	23
10	ลุ่มน้ำเจ้าพระยา	20,441.94	2
11	ลุ่มน้ำสะแกกรัง	4,911.48	6
12	ลุ่มน้ำป่าสัก	15,603.33	11
13	ลุ่มน้ำท่าจีน	13,446.49	2
14	ลุ่มน้ำแม่กลอง	30,228.12	17
15	ลุ่มน้ำบางปะกง	20,303.00	10
16	ลุ่มน้ำโตนเลสาบ	4,148.12	3

รหัส	ชื่อ	พื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)	จำนวนลุ่มน้ำสาขา
17	ลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก	13,122.66	10
18	ลุ่มน้ำเพชรบุรี - ประจวบคีรีขันธ์	13,370.96	9
19	ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออกตอนบน	29,181.54	19
20	ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	11,991.36	6
21	ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออกตอนล่าง	10,605.45	7
22	ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก	19,732.99	13

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการลุ่มน้ำประจำลุ่มน้ำทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำนั้น โดยมีองค์ประกอบของคณะกรรมการ ดังนี้

1. กรรมการลุ่มน้ำโดยตำแหน่ง ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดในเขตลุ่มน้ำนั้น ผู้แทนกรมควบคุมมลพิษ ผู้แทนกรมเจ้าท่า ผู้แทนกรมชลประทาน ผู้แทนกรมทรัพยากรน้ำ ผู้แทนกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ผู้แทนกรมที่ดิน ผู้แทนกรมประมง ผู้แทนกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ผู้แทนกรมป่าไม้ ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน ผู้แทนกรมโยธาธิการและผังเมือง ผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ทั้งนี้ ในกรณีที่ลุ่มน้ำมีพื้นที่ติดต่อกับชายแดน ให้มีผู้แทนกระทรวงกลาโหมเข้าร่วมเป็นกรรมการลุ่มน้ำ หรือในกรณีที่ลุ่มน้ำติดกับชายฝั่งทะเล ให้มีผู้แทนกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเข้าร่วมเป็นกรรมการ หรือในกรณีที่ลุ่มน้ำอยู่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี และจังหวัดยะลา ให้มีผู้แทนศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าร่วมเป็นกรรมการลุ่มน้ำด้วย

2. กรรมการลุ่มน้ำผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตลุ่มน้ำนั้น จังหวัดละ 1 คน และในกรณีที่ลุ่มน้ำใดอยู่ในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษนั้นเป็นกรรมการลุ่มน้ำด้วย

3. กรรมการลุ่มน้ำผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้น้ำในเขตลุ่มน้ำนั้นที่มาจากภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคพาณิชย์กรรม ภาคละ 3 คน

4. กรรมการลุ่มน้ำผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ จำนวน 4 คน

โดยคณะกรรมการลุ่มน้ำมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

1. จัดทำแผนแม่บทการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำเสนอกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) เพื่อให้ความเห็นชอบ

2. จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้ง และแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วม เสนอ กนช. เพื่อให้ความเห็นชอบ

3. พิจารณาปริมาณการใช้น้ำ การจัดสรรน้ำ และจัดลำดับความสำคัญในการใช้น้ำในเขตลุ่มน้ำ และควบคุมการใช้น้ำให้เป็นไปตามกรอบ หลักเกณฑ์ และแนวที่ กนช. กำหนด

4. กำหนดหลักเกณฑ์และระเบียบการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ ภายใต้กรอบและแนวทางที่ กนช. กำหนด

5. ให้ความเห็นชอบการอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่ 2 ตามมาตรา 43 และการเพิกถอนใบอนุญาตการใช้น้ำประเภทที่ 2 ตามมาตรา 54

6. พิจารณาและเสนอความเห็นเกี่ยวกับการผันน้ำระหว่างลุ่มน้ำต่อ กนช.

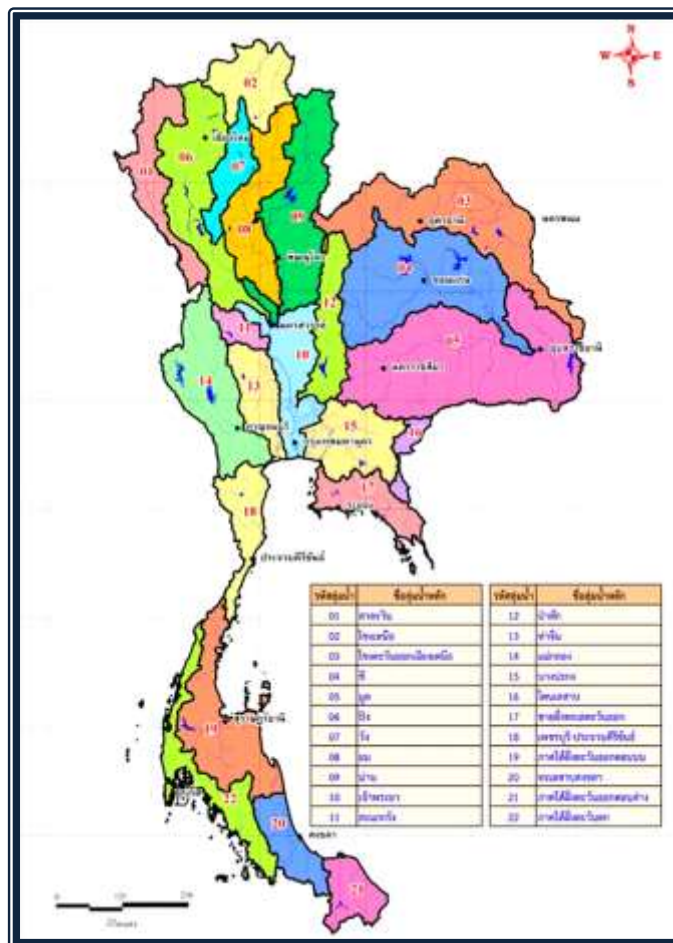
7. เสนอความเห็นต่อ กนช. เกี่ยวกับแผนงานและโครงการในการดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ

8. รับเรื่องร้องทุกข์ โกล่เกลี่ย และชี้ขาดข้อพิพาทระหว่างผู้ใช้น้ำ

9. ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และกฎหมายเกี่ยวกับมลพิษทางน้ำในเขตลุ่มน้ำนั้น

10. ส่งเสริมและรณรงค์การสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนในการใช้น้ำ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ

11. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 หรือที่กฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการลุ่มน้ำ หรือตามที่ กนช. มอบหมาย

รูปที่ 1 แผนที่แสดงพื้นที่ขอบเขตลุ่มน้ำในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 112 ก. หน้า 44 - 83.

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ. 22 ลุ่มน้ำในประเทศไทย และพระราชกฤษฎีกากำหนดลุ่มน้ำ พ.ศ.2564.

